

Statenmededeling

Onderwerp

PWC rapport: "De instandhouding van de F-35: van kansen op onderhoud en logistiek naar een ecosysteem met innovatieclusters van wereldklasse"

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

de PWC rapportage: "De instandhouding van de F-35 (voorheen JSF): van kansen op onderhoud en logistiek naar een ecosysteem met innovatieclusters van wereldklasse" (hyperlink: www.brabant.nl/f35).

Datum

15 juni 2015

Documentnummer

GS: 3822003

PS: 3825818

Indien u meer informatie wenst dan is de ambtelijke organisatie graag bereid daaraan tegemoet te komen. Bijvoorbeeld in de vorm van een informatiebijeenkomst waarin u ook (technische) vragen kunt stellen.

Aanleiding

Met de Agenda van Brabant en het Economisch Programma 2020 hebben wij de verdere ontwikkeling van de sterke economische clusters - als de basis voor het versterken van de Brabantse concurrentiekracht en het waarmaken van onze groeipotentie - centraal gesteld. Dit is onze ambitie om van Noord-Brabant een Europese top-regio met voldoende werkgelegenheid (op alle niveaus) te maken. Dit doen we vooral door vanuit krachtige clusters in te zetten op kansrijke cross overs en op de verbinding met maatschappelijke opgaven.

De komst van de F-35 (voorheen JSF, opvolger F-16) kan binnen het aerospace & maintenance cluster als katalysator fungeren binnen de doorontwikkeling van het benodigde ecosysteem met tevens cross-overs richting andere stevige clusters als logistiek en high tech systemen & materialen.

Het Amerikaanse ministerie van Defensie heeft in december 2014 een selectie gemaakt van locaties buiten de Verenigde Staten (V.S.), waar groot onderhoud aan F-35 vliegtuig airframes en motoren mag worden ingericht. Besloten is dat het 'Europese' F-35 motorenonderhoud in Nederland, Noorwegen en Turkije zal worden uitgevoerd. Turkije start in 2019, daarna volgen in twee tot drie jaar Nederland (Logistiek Centrum Woensdrecht (LCW)) en Noorwegen. Italië zal het onderhoud aan het airframe van de Europese vloot gaan verzorgen. Nederland heeft ingezet op het verwerven van motorenonderhoud als kern binnen de ontwikkeling van een ecosysteem van wereldklasse rondom de instandhouding van de F-35. Nederland beschouwt deze kern als een katalysator voor het aantrekken van aanvullende (F-35) bedrijvigheid.

Dit betekent forse investeringen in de regio. Wij zijn (naast de ministeries van Defensie en Economische Zaken (EZ)) in beeld als één van de financiers.

Datum

15 juni 2015

Documentnummer

GS: 3822003

PS: 3825818

Het ministerie van Defensie heeft reeds besloten te investeren in de F-35 motorenonderhoudsfaciliteit. Defensie heeft daarnaast aan ons en het ministerie van EZ op ambtelijk niveau gevraagd te co-financieren. Ons uitgangspunt hierbij is dat eventuele investeringen een 'revoluerend' karakter zullen hebben (lening). Het ministerie van EZ en wij hebben tevens behoefte aan inzicht in de totale economische impact van deze investering. Dit vraagt om een bredere kijk op de potentiële kansen in relatie tot de komst van de F-35 (additioneel aan het motorenonderhoud).

Tegen deze achtergrond is PWC door het ministerie van EZ en ons gevraagd om de bredere economische kansen t/m 2050 in kaart te brengen die de F-35 biedt en daarvoor handvatten te identificeren.

Bevoegdheid

Wij informeren u hierbij over de voortgang betreffende het F-35 proces.

Kernboodschap

- 1. Uit het PWC onderzoek blijkt een aanzienlijk F-35 marktpotentieel voor Nederland/Noord-Brabant.*

Uit het onderzoek volgt een direct en indirect economisch effect van respectievelijk circa € 8,9 miljard en circa € 4,2 miljard, tezamen € 13 miljard. De daarmee gecreëerde werkgelegenheid wordt geschat op circa 1.090 banen en 520 indirecte banen (in totaal circa 1610 voltijdbanen) tot 2050; uitgaande van een gemiddelde arbeidsproductiviteitsstijging van 1,5%. Het grootste deel betreft directe werkzaamheden voor de F-35 gerelateerde fabrikanten en overheden en het overige deel is toe te rekenen aan de toeleverende industrie. De meeste omzet wordt verwacht binnen de instandhoudingsdomeinen motoren-, motorcomponenten- en componentenonderhoud (circa 93% van de totale directe omzet). Indien wordt aangenomen dat ook de levensduur van de F-35, en dus de bijbehorende onderhoudsbehoefte, langer is dan 30 jaar en voor de gehele vloot doorloopt tot zeker 2065, komt de projectie voor de totale directe en indirecte instandhoudingsomzet uit op circa € 20 miljard.

- 2. In overeenstemming met de ministeries van Defensie en EZ wordt de PWC eindrapportage vanuit de ambtelijke lijn gelijktijdig aangeboden aan de Tweede Kamer en leden van GS/ PS van de provincie Noord-Brabant.*

De eindrapportage is afgelopen 5 juni vanuit PWC opgeleverd en biedt handvatten voor de verdere ontwikkeling van roadmaps en actielijnen.

Een overzicht van de bijbehorende kansen voor Nederland/Noord-Brabant (en hoe deze verder te verzilveren zijn) is terug te vinden in de management-samenvatting voorin de PWC eindrapportage (hyperlink: www.brabant.nl/f35).

Datum

15 juni 2015

Documentnummer

GS: 3822003

PS: 3825818

3. *Formele besluitvorming vanuit het ministerie van EZ en ons inzake investeringen in het F-35 programma moet dit jaar nog plaatsvinden.*

Provinciale besluitvorming over eventuele investeringen in het F-35 programma (motorenonderhoud als basis) zal zo mogelijk in het najaar bij de begroting plaatsvinden. De PWC rapportage zal onderdeel zijn van het besluitvormingsproces.

4. *Op nationaal niveau loopt al enige tijd een gezamenlijk F-35 traject met nauw betrokken deelname vanuit Noord-Brabant.*

Dit traject is gericht op het inzichtelijk en verzilverd krijgen van de bredere kansen die de instandhouding van de F-35 biedt. Er is in de opstartfase een bestuurlijke F-35 Regiegroep ingericht onder leiding van Maxime Verhagen met deelnemende partijen als:

- Ministeries van Defensie en EZ
- Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium (NLR)
- Netherlands Industrial Fighter Aircraft Replacement Platform (NIFARP)
- Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV)
- Dutch Institute World Class Maintenance (DI-WCM)
- Netherlands Aerospace Group (NAG)

Gedeputeerde Pauli neemt vanuit de provincie tevens deel aan de F-35 Regiegroep. Andere nauw betrokken personen zijn onder andere Aad Veenman (boegbeeld topsector logistiek/maintenance) en Armandus Lundqvist (boegbeeld topsector high tech).

De F-35 Regiegroep heeft ingestemd met de opdrachtverlening aan PWC. Een hiervoor ingerichte begeleidingscommissie heeft de voortgang van het onderzoek gecoördineerd met als product de PWC eindrapportage. 25 juni zal de verdere uitvoering binnen de F-35 Regiegroep worden besproken.

Enkele high lights van de F-35 Regiegroep van de afgelopen periode:

- Samenwerking totstandkoming propositie en lobby richting de V.S. voor het binnenhalen van (een zo groot mogelijk deel) van het Europese F-35 motorenonderhoud naar het LCW.
- F-35 seminar afgelopen 4 maart op de Techlog Campus in Breda. Dit seminar is tot stand gebracht samen met de leden van de F-35 Regiegroep. De organisatie was in handen van DI-WCM en BOM. Deelnemers waren ruim en cross sectoraal vertegenwoordigd vanuit de 'triple helix' (industrie, kennis- en onderzoekinstellingen en overheden).

Insteeek was het delen van de tussentijdse resultaten van het PWC onderzoek als opmaat richting het verder organiseren/valoriseren van de F-35 kansen (inclusief spin-offs/spillovers). Wij hebben het seminar 'gehost'. Gedeputeerde Pauli trad daarbij op als gastheer.

- Bezoek Maxime Verhagen aan Lockheed Martin in de V.S. om de Nederlandse propositie 'F-35 Logistiek NL' uit te dragen (3e week april 2015). Ter voorbereiding heeft prof. dr. Henk Akkermans¹ samen met het ministerie van EZ, Defensie, NIFARP en Dynalog een logistieke propositie uitgewerkt met een onderscheidend logistiek F-35 aanbod. Deze overstijgt het directe belang van Defensie ('warehousing') en werkt toe richting de realisatie van een F-35 logistieke 'hub' in Nederland/Brabant (organiseren en faciliteren Europese F-35 transportstromen ('control tower', douane-affhandeling, etc)).

5. *Op regionaal niveau wordt de triple helix uitvoeringstructuur met de resultaten van het PWC onderzoek verder ingericht/opgeschaald.*

De BOM pakt samen met betrokken partijen een stevige rol om de beweging richting te geven en te ondersteunen. Ook om, over grenzen heen, nieuwe verbindingen en verbanden te smeden tussen de Brabantse topsectoren en -regio's. Momenteel werkt de BOM aan een aerospace & maintenance clusteraanpak met de F-35 als katalysator. Deze clusteraanpak vertaalt het huidige- en middellange termijn potentieel naar concrete businesscases en bedrijvigheid. Dit in aansluiting op de F-35 Regiegroep en samen met DI-WCM, Strategic Board (Rewin), Midpoint en Brainport. Maar vooral ook met het bedrijfsleven en de kennis- en onderzoeksinstellingen zelf in de lead voor de verschillende innovatiedomeinen. Op deze wijze wordt een impuls gegeven aan de verdere totstandkoming van het ecosysteem binnen de bandbreedte van maintenance met cross-overs richting onder andere logistiek en high tech.

Enkele regionale high lights van de afgelopen periode zijn:

- De publiek private samenwerking (PPS) constructie tussen het LCW DutchAero Services (DAS), waarbinnen wordt samengewerkt aan het onderhoud van de F-16 motor en in de toekomst ook de F-35 motor.
- Een composieten platform (DCMC) in wording, gericht op de ontwikkeling, bundeling en vermarkting van kennis/onderzoek inzake composietreparaties.

Datum

15 juni 2015

Documentnummer

GS: 3822003

PS: 3825818

¹ Hoogleraar Supply Network Dynamics (UvT)/ Wetenschappelijk directeur DI-WCM

Inzicht contouren ecosysteem rondom instandhouding F-35

In onderstaand schema wordt in vier stappen uitgelicht hoe te komen van kansen op onderhoud en logistiek naar een ecosysteem met innovatieclusters van wereldklasse.

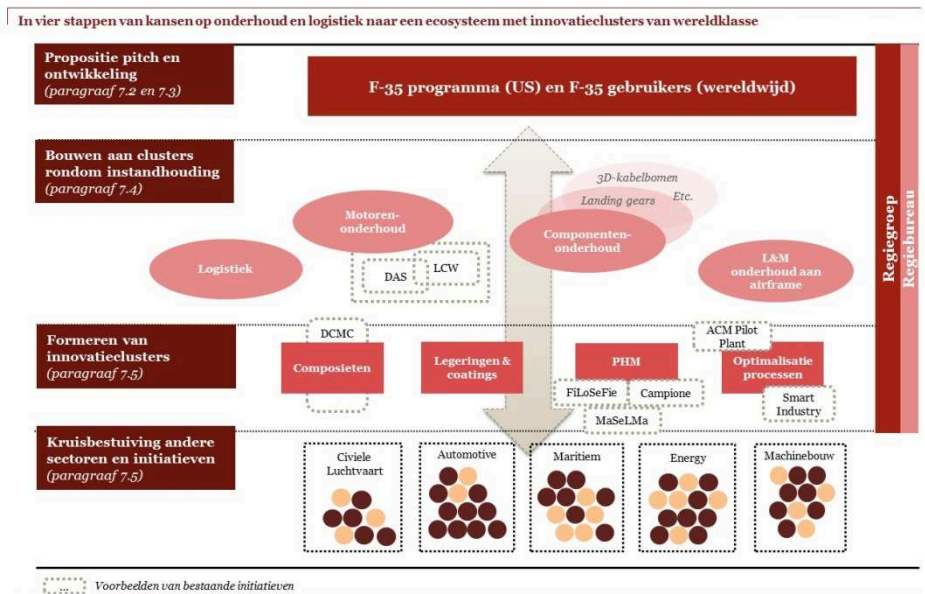
Datum

15 juni 2015

Documentnummer

GS: 3822003

PS: 3825818

Bron: PWC rapportage: “De instandhouding van de F-35: van kansen op onderhoud en logistiek naar een ecosysteem met innovatieclusters van wereldklasse”

Consequenties

Zoals aangegeven gaan we samen met de stakeholders verder aan de slag met de resultaten van het PWC onderzoek (strategie, inhoud, uitvoering), maar dat heeft voorsnog geen financiële consequenties.

Communicatie

De afgelopen maanden is de pers al volop actief benaderd over dit onderwerp. Dat zullen we vanuit de provincie blijven doen. Als het PWC rapport openbaar is, zullen we de pers opnieuw benaderen, met een persbericht. Verder wordt de website geactualiseerd en zullen de eigen communicatiemiddelen worden ingezet. Ten behoeve van de verdere communicatie worden factsheets, een filmpje, en infographics ontwikkeld. Dit ook ter ondersteuning van de leden van de F-35 regiegroep die de rapportage actief communiceren naar de eigen achterban.

Bijlagen

PWC rapportage: "De instandhouding van de F-35: van kansen op onderhoud en logistiek naar een ecosysteem met innovatieclusters van wereldklasse".

Datum

15 juni 2015

Documentnummer

GS: 3822003

PS: 3825818

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter

de secretaris

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

mw. ir. A.M. Burger

Auteur: A.L.M. van de Sande, bvdsande@brabant.nl, 06 556 866 11
Cluster Economie en Internationalisering/Afdeling Energie en Innovatie